

MINTEA LA GARDEROBĂ!

Pentru stagiunea 1990-1991 secția maghiară a Teatrului Național din Tîrgu-Mureș și-a anunțat repertoriul în vederea încheierii abonamentelor, incluzînd următoarele piese de teatru: **Uri muri - Chef boieresc** de Móricz Zsigmond; **Isten veled, Eliodor - Omul care a văzut moartea** de Victor Eftimiu; **Álomkomandó - Comandoul visului** de Sütö András; **Vak Béla király - Regele Vak Béla** de Székely János și **Maraton** de Kincses Elemér.

Potrivit tradiției împămîntenite de cîțiva ani încoace, repertoriul se schimbă pe parcurs, după cum vom vedea mai departe.

Cheful boieresc trece prin filtrul regizoral al lui Kincses Elemér, personajele căpătînd o nouă viziune, eliminîndu-se canoanele impuse de cenzura de după război; regizorul îmblînzește caracterele unei lumi apuse, aducîndu-le cît mai aproape de lumea acestui "fin du siècle". Astfel tragicomedia prozatorului maghiar apare pe scena tîrgumureșeană salvată de tentele, de nuanțele luptei de clasă mult uzitate în montările precedente. Nu pot face comparație cu producțiile de succes din anii de după înființarea fostului Teatru Secuiesc - și ea nici n-ar fi fost posibilă -, dar această montare se prezintă a fi fidelă lumii create de clasicul literaturii maghiare: viața plină de "buruieni" și mizerii de la începutul secolului nostru, lipsită de frumuseți și încîntări.

În acest mediu a cărui marcă simbolică sînt pereții igrasioși, sîntem martorii unei viviseccii a lumii micilor proprietari, cu personajele și întîmplările ei specifice. Mai toate durerile sufletești se îneacă în băutură și chefuri. În ciuda eșecurilor și vicisitudinilor, personajele trăiesc, simt, iubesc, cad, se ridică din nou, și, în ultimă instanță, mor. Regizorul tratează cu atenție mulțimea de caractere bine definite - cîteva dezacorduri în interpretare nu i se datorează.

Spectacolul urmărește drumul parcurs de eroul principal Szakhmáry Zoltán de la eșecurile sale economice și familiare, pînă la abandonarea forțată a vieții. În acest rol, actorul Györfly András reușește unul dintre cele mai mari roluri pe care le-a avut de la **Oameni și șoareci** încoace. Cele două roluri secundare - spîția eroului și bătrînul mic proprietar Csergheő - sînt întruchipate onorabil de Mózes Erzsébet, respectiv de Tarr László. Kincses a reușit, regizoral, cel mai prețios spectacol al stagiunii de pînă acum.

Pentru inducerea în eroare a publicului

fidel teatrului, piesa **Omul care a văzut moartea** se anunța sub titlul **Adio, Eliodor**, dar avizații știu că pe vremuri se juca cu titlul traducătorului: **Rokonunk, a csavargó**, adică **Ruda noastră, vagabondul**. Să vezi și să nu crezi! Pe afișele premierei apare botezat **A csavargó - Vagabondul**. Mon Dieu! o fi povestea rajkpooriană transpusă pe scenă?

Uvertura muzicală a spectacolului constă în binecunoscutul cîntec de mahala "Zaraza". Ce să-i faci? Ne-am obișnuit cu dînsa (adică cu Zaraza) în ultimii zece ani: la mai toate spectacolele cu piesele dramaturgiei interbelice românești ilustrația muzicală era veșnica Zaraza. Acțiunea binecunoscută a piesei se derulează în decorurile executate de Bob József, cochetînd cu kitschul în aranjările interioare. Regizorul Hunyadi András s-a simțit în elementul lui neaducînd nici o idee personală în ceea ce am numi concepția regizorală a spectacolului. A mizat pe comicul de situație oferit de lumea lui Eftimiu, aseasonat cu "găselnițe" inspirate din fosta noastră campanie electorală - acestea nestîrnind rîsul multășteptat din partea publicului. Dacă alegerea piesei s-a făcut cu scopul "omagierii" scrutinelor, opțiunea e tardivă: premiera avusese loc în decembrie.

Spectacolul regizat într-o manieră amatoristă, pe care încearcă să-l salveze cît de cît unii interpreți ai trupei (Biluska Anamária, Tamás Ferenc), contribuie la plasarea - în continuare - a teatrului practicat de Hunyadi András între "frizerie și biserică", adică între antichitate și evul mediu - cum bine zice autorul piesei.

Cu cîteva zile înaintea nopții albe a văzut luminile rampei piesa **Szinház - Teatru** de Somerset Maugham. Precum se vede, premiera piesei lui Sütö András se tergiversează. Pe afișe și în programul de sală se poate citi: varianta scenică a filmului de mare succes "Ești minunată, Julia". În presa locală și pe postul de radio regizorul Kovács Levente o amintește pe Lili Palmer ca protagonistă a filmului pomenit. În dicționarul filmelor, la numele actriței celebre nu apare acest film. Nu-i contest succesul de răsunet, dar... În sfîrșit.

După cum mărturisește dirijorul spectacolului de teatru în teatru, intenția dînsului a fost de a prezenta publicului "un spectacol elegant", deoarece viața noastră, a tuturor, e plină de atîtea

mizerii. Eu știam că un regizor, acum, la sfîrșit de veac XX, se gîndește la montarea unei piese - mai ales clasice - numai dacă are un mesaj anume pentru spectatorii contemporani. E prea puțin să motivezi opțiunea prin dorința de a oferi un spectacol elegant... ca să devenim oameni cu maniere bune. Urmărind cele peste trei ore de producție scenică, concluzionez că cele văzute nu sînt altceva decît "case de modă și bune maniere" din bancul binecunoscut. Decorurile și costumele sînt creațiile doamnei Dobre Kóthay Judith - singurele reușite ale spectacolului.

Personajele nu sînt conturate pregnant, nu se reliefează ruptura interioară, șocul generator de acțiuni neașteptate prin care trece Tom. Deși interpretul, debutant pe scena mureșeană, Kozsik József, în ciuda indeciziei regizorale, izbutește a contura cea mai realistă figură a spectacolului. Sînt neglijate din partea îndrumătorului scenic personajele cu bogăția lor sufletească; neexploatate sînt și situațiile născute pe parcursul acțiunii. Toate acestea duc la monotonie, chiar dacă ilustrația muzicală cuprinde o largă paletă de șlagăre (de la cîntecule interpretate de Marlène Dietrich pînă la Habanera lui Bizet).

Întrebarea finală este, apropo de acest spectacol: putem să ne așteptăm la alte adaptări scenice după alte filme tot atît de reputeate? Care urmează? "Războiul stelelor"?

Altă pacoste: la Academia de Teatru "Szentgyörgyi István" a ieșit în fața publicului spectacolul **Bűnrészesek - Complicii** de J.W. Goethe, în regia aceluiași Kovács Levente. Păcat de energia consumată în scopul "muzicalizării" producției studențești: supradimensionată cantitativ, muzica, deși inspirată din compozițiile marelui Amadeus, deranjează desfășurarea story-ului, acoperă dialogul. Regia intenționa, probabil, să reînvie teatrul de acum două secole. Este un non-sens "copierea" spectacolelor de peste veacuri - vremurile sînt altele, gusturile și pretențiile s-au schimbat. Tinerilor Academiei li se impune un spectacol de examen anacronic, prăfuit, lipsit de viață. Iată, acestea au fost noutățile primului trimestru al stagiunii actuale. Concluzionînd, am putea lansa ca invitație o idee antibrechtiană: publicul este rugat să-și lase mintea la garderobă! ■ **STRACULA ATTILA**